
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יהודים בפוליטיקה האירופית המודרנית: בין טוטליטריות לדמוקרטיה
- 54648

תאריך עדכון אחרון 07-09-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תכנית בלימודי אירופה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר שמואל ברנאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Samuel.Barnai@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ע"פ תיאום מראש

תאור כללי של הקורס:

בתחילת המאה ה-XX הייתה אירופה לביתם של כ-9 מיליון יהודים (2.2% מכלל אוכלוסיית היבשת וכ-80% מכלל היהודים בעולם). בחילת המאה ה-XXI נשארו באירופה פחות מ-1.5 מיליון יהודים (0.18% מאוכלוסייתה וכ-11% מכלל היהודים בעולם). על אף משקלם מהדמוגרפי הזעום של היהודים, העסיקה "השאלה היהודית" את מרבית השחקנים הפוליטיים האירופאיים לאורך המאה. לאחר 1948 התווספה לכך גם סוגיית היחסים עם ישראל. "מסך הברזל" חצה את אירופה כאשר משני צדדיו נשארו מיליוני היהודים אשר נאלצו להתמודד עם יחס שונה כלפיהם כקולקטיב הלאומי. קריסתו של "המסך" הביאה להיווצרותה של המציאות הפוליטית-חברתית החדשה עבור יהודי אירופה (במיוחד בחלקה המזרחי).

מטרות הקורס:

במהלך הקורס הנוכחי נבחן חילוקי הדעות בין הגורמים הפוליטיים השונים ברחבי אירופה סביב הסוגיה היהודית לאורך התקופה הנחקרת. כמו כן ננתח את הדינמיקה של היחסים עם ישראל כגורם במדיניות הפנים של מדינות אירופה השונות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לדעת את השלבים המרכזיים ביחסה של אירופה לסוגיה היהודית. להכיר את הדמויות המרכזיים אשר עיצבו את המדיניות כלפי היהודים באירופה. לבחון את האירועים המרכזיים של התקופה הנלמדת. לנתח את התפיסות האידאולוגיות והדתיות אשר שלטו באירופה לאורך התקופה ביחס לסוגיה היהודית. להבין השפעת הגורם הישראלי על המדיניות של ארצות אירופה השונות.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פקונטליות, דיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מדיניות כלפי היהודים בין מלחמות העולם ובמהלך מלחמת העולם השנייה: מערב אירופה
2. מדיניות כלפי היהודים בין מלחמות העולם ובמהלך מלחמת העולם השנייה: מזרח אירופה
3. סובייטיזציה של מרכז-מזרח אירופה: ההיבט היהודי
4. בצל השואה: הפוליטיקה המערב-אירופאית משלהי שנות ה-40 ועד שנות ה-60
5. יהודים במשטרים הקומוניסטיים בשנות ה-50: "אוקטובר הפולני" והמרד ההונגרי
6. יהודים באפוזיציה למשטרים הקומוניסטיים: פולין 1968, "האביב של פראג"
7. יהודים בתנועה הדיסידנטית בבריה"מ: טמיעה, אקולטורציה או תהיה לאומית
8. שביליו המתפתלים של חשבון הנפש: מערב גרמניה, אוסטריה ואיטליה
9. להיות יהודי ב"מופת הדמוקרטיה": בריטניה, צרפת, ארצות השפלה וסקנדינביה

-
10. דרום אירופה הקרירה: יחסי ישראל - יוון, ספרד ופורטוגל
11. התפרקות בריה"מ ו"הגוש המזרחי": חידוש היחסים עם ישראל ותהייתה של האנטישמיות הפוליטית
12. המאה החדשה והשאלות הישנות: יהודים וישראל בשיח הפוליטי המודרני באירופה
13. מלחמות הזיכרון

חומר חובה לקריאה:

- Dekel-Chen J., *Farming the Red Land: Jewish Agricultural Colonization and Local Soviet Power* (New Heaven: Yale, 2005)
- Gitelman Z., *A Century of Ambivalence: the Jews of Russia and the Soviet Union, 1881 to the present* (Bloomington: Indiana University Press, 2001)
- Gitelman Z., *Jewish identities in postcommunist Russia and Ukraine: an uncertain ethnicity* (New York: Cambridge University Press, 2012)
- Glöckner O. & Fireberg H. (eds.), *Being Jewish in 21st-Century Germany* (Berlin; Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2015)
- Glowacka D., *Imaginary Neighbors Mediating Polish-Jewish Relations after the Holocaust* (Lincoln: University of Nebraska Press, 2007)
- Gruber R. E., *Virtually Jewish: reinventing Jewish culture in Europe* (Berkeley, CA: University of California Press, 2002)
- Himka J-P. & Michlic Joanna B., *Bringing the dark past to light: the reception of the Holocaust in postcommunist Europe* (Lincoln: University of Nebraska Press, 2013)
- Karady V., *The Jews of Europe in the Modern Era: a socio-historical outline* (Budapest: Central European University Press, 2004)
- Lewin-Epstein N., Ro'i Y. & Ritterband P. (eds.), *Russian Jews on three continents: migration and settlement* (London: Frank Cass, 1997)
- Mendelsohn E., *The Jews of East Central Europe between the world wars* (Bloomington: Indiana University Press, 1983)
- Pardo Sh. & Peters J. (eds.), *Israel and European Union: a documentary history* (Lanham: Lexington Books, 2012)
- Pardo Sh., *Normative power Europe meets Israel: perceptions and realities* (Lanham, Boulder: Lexington Books, 2015)
- Rensmann L. & Schoeps J. H., *Politics and Resentment Antisemitism and Counter Cosmopolitanism in the European Union* (Leiden, Boston: Brill, 2011)
- Ro'i Y. (ed.), *The Jewish Movement in the Soviet Union* (Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press, Baltimore: Johns Hopkins University, 2012)
- Schoeps J. H., Glöckner O. & Kreienbrink A. (eds.), *A road to nowhere? Jewish experiences in the unifying Europe* (Boston: Brill, 2011)
- Wintle M. J. & Spiering M. (eds.), *European identity and the Second World War* (Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011)
- פינקוס ב', סופה של תקופה: יהודי ברית-המועצות בעידן גורבצ'וב 1991-1985 (קריית שדה בוקר: המרכז למורשת בן-גוריון, 1999)
- רואי ע' ואחרים (עורכים), יהודי רוסיה במאה העשרים (רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2014)
- וייס י', אתניות ואזרחות: יהודי גרמניה ויהודי פולין, 1933-1940 (ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, 2000)
- קונסוני מ', רזיסטנצה או שואה זיכרון הגירוש וההשמדה באיטליה 1985-1945 (ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס, האוניברסיטה העברית, 2010)

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 80 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 20 %

מידע נוסף / הערות: